

بسمه تعالی

امروزه یکی از ضروریات مهم در نظام آموزش عالی سلامت، پاسخگویی اجتماعی به نیازهای جامعه است که این مهم ضرورت بازنگری برنامه های آموزش پزشکی و یادگیری در جامعه را توجیه می کند. برنامه های یادگیری در جامعه که به اصطلاح (COME) Community Oriented Medical Education خوانده می شوند، با هدف اضافه کردن تیپ جدیدی از فارغ التحصیلان طراحی نشده است بلکه، هدف آن تربیت پرسنل خدمات بهداشتی درمانی ای است که توانایی و انگیزه لازم برای ارائه خدمت به جامعه را داشته باشند و در جهت ارتقا سطح سلامت جامعه تلاش کنند. در واقع COME با هدف تربیت پرسنل سلامت محور، و نه بیماری محور طراحی و تدوین شده است. برنامه های یادگیری در جامعه از تمرکز کوریکولوم بر درمان بیماری ها کاسته و به تمرکز بر ارتقا سطح سلامت، پیشگیری و بازتوانی می افزاید. متأسفانه علیرغم اهمیت برنامه های یادگیری در جامعه و نقش آن در ارتقا کیفیت آموزشی و متعاقباً ارتقا سطح سلامت جامعه، همچنان بسیاری از برنامه های آموزشی علوم پزشکی بر مبنای روش های سنتی پایه گذاری شده و اجرا می شود. علیرغم موفقیت‌های چشمگیر در این زمینه، باید اذعان نمود که هنوز تا اجرای کامل آموزش پزشکی جامعه نگر در دانشگاه‌های کشور راه طولانی وجود دارد و دلیل این مشکل، وجود موانعی نظیر درگیر نشدن جدی گروه‌های بالینی در این امر، کمبود بودجه، کمبود واحدهای مناسب (عرصه)، تردید در ضرورت اجرای آموزش پزشکی جامعه نگر و ... می باشد.

برنامه آموزش پزشکی جامعه نگر در پنج فاز در کشور طراحی و تدوین شده است:

فاز اول برنامه (ارزیابی وضعیت موجود): این مرحله با تعیین کمیته راهبردی آموزش پزشکی جامعه نگر در وزارت بهداشت شروع شد. امروز نظام مند و وسیع برنامه های COME دنیا انجام شد، هم اندیشی با ذینفعان و سنجش KAP و نیاز سنجی در کلیه ذینفعان نیز به صورت گسترده ای انجام پذیرفته است.

فاز دوم برنامه (تدوین برنامه راهبردی): برنامه استراتژیک با حداقل بازه زمانی 5 ساله در ایران تدوین و طراحی شده است.

فاز سوم برنامه (طراحی و تدوین کوریکولوم و نظام پایش و ارزشیابی): این مرحله شامل بررسی الگوهای COME در کشورهای از جمله انگلستان و مالزی بوده است که در نهایت منجر به طراحی یک نظام پایش و تعیین شاخص های ارزیابی بر اساس مدل بومی ایران شده است.

فاز چهارم برنامه (اجرای آزمایشی طرح): در حال حاضر فاز آزمایشی این طرح در سه دانشگاه کشور در حال انجام است.

فاز پنجم برنامه (اجرای برنامه های توانمندسازی دانشگاهها): شامل برگزاری کارگاههای پاسخگویی اجتماعی و تعیین کننده های اجتماعی سلامت در دانشگاه؛ اصلاح کوریکولوم های آموزشی و تشکیل کمیته های اجرایی محلی و دانشگاهی با توجه به ویژگی های بومی و امکانات بالقوه و بالفعل موجود در دانشگاه ها و استانها.

با توجه به برنامه های طراحی شده از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در راستای آموزش پزشکی جامعه نگر و نهایی نشدن این برنامه ها جهت اجرا در کلیه دانشگاههای علوم پزشکی ایران و نیز با توجه به اهمیت فاز پنجم برنامه که شامل توانمندسازی دانشگاهها در راستای اجرای این برنامه می باشد، دانشگاه علوم پزشکی ایلام در نظر دارد تا با تشکیل کمیته اجرایی دانشگاهی تحت نظارت کارگروه آموزش پاسخگو و عدالت محور طرح تحول آموزش و نیز همکاری مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، برنامه یادگیری در جامعه را برای اولین بار در نیمسال اول سال تحصیلی 96-97 اجرا و ارزیابی کند.

برنامه یادگیری در جامعه از سری برنامه هایی است که در قالب بسته آموزش پاسخگو، طرح تحول آموزش شکل گرفته است. این برنامه در حقیقت ابزاری است برای استفاده از توان دانشجویان در عرصه خدمات بهداشتی درمانی در محیط های واقعی جامعه، که در عین حال به بهبود انگیزه و کاربرد بهتر آموخته ها در عمل منجر می شود. این برنامه در ابتدای سال 1396 در کارگروه ذیربط که شامل معاونین دانشکده های وابسته، اعضای مرکز مطالعات دانشگاه و تعدادی از اعضای هیات علمی بود ایده پردازی شد و پس از تصویب برنامه عملیاتی و رایزنی گسترده با نهادهای درگیر مانند بسیج جامعه پزشکی، شبکه بهداشت و درمان شهرستان ها، هیات امنای مساجد، آموزش و پرورش و ... به پای کار رسید. برنامه در شورای آموزشی دانشگاه نیز مصوب شده است.

شیوه نامه و نحوه ترکیب و اعزام تیم ها به مناطق کم برخوردار پس از انجام مصاحبه با مدیران گروه های مازور پزشکی، پرستاری، مامایی، بهداشت عمومی، آموزش بهداشت، بهداشت محیط و معاونین آموزشی دانشکده ها تعیین شد. لیست فعالیتهایی که دانشجویان هر گروه اجرا خواهند کرد به تصویب رسید. با توجه به ترکیب تیم ها و زمان کارآموزی ها، روز چهارشنبه هر هفته جهت اجرای این برنامه تعیین شد.

در این برنامه دانشجویان به صورت اکیپی متشکل از پزشک، پرستار، ماما، کارشناس بهداشت عمومی و کارشناس بهداشت محیط به مناطق روستایی که نیازمند دریافت خدمات بهداشتی-درمانی می باشند در قالب برنامه های کارآموزی خود به مدت یک روز در هفته (روزهای چهارشنبه) در طول نیمسال اول سال 96-97 اعزام شدند.

دانشکده های مشارکت کننده در این برنامه

دانشکده پزشکی، دانشکده پرستاری-مامایی و دانشکده بهداشت

گروه های آموزشی مشارکت کننده در این برنامه

گروه های آموزشی که در این برنامه مشارکت خواهند داشت شامل گروه پزشکی، پرستاری، مامایی، بهداشت محیط و بهداشت عمومی خواهد بود.

دانشجویان مشارکت کننده در این برنامه

- دانشجویان در عرصه (سال آخر) پرستاری، مامایی، بهداشت عمومی و بهداشت محیط

- دانشجویان پزشکی در مرحله اینترنی

- در صورت لزوم از دانشجویان دستگیری کودکان و داخلی نیز استفاده خواهد شد.

واحد های هماهنگ کننده ای برنامه

این برنامه تحت نظارت و هماهنگی مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، معاونت آموزشی دانشگاه علوم پزشکی ایلام، مرکز بهداشت شهرستان و بسیج جامعه پزشکی انجام خواهد شد

پکیج مداخلاتی این برنامه به تفکیک گروه های آموزشی

1- پکیج مداخلاتی گروه بهداشت محیط به شرح زیر پیشنهاد شده است: کلرسنجی آب، بررسی مشخصات فیزیکی و شیمیایی آب، بازدید اماکن عمومی در حد آموزش و توصیه و ارسال گزارشات به مرکز بهداشت، بررسی محیط جهت انتقال بیماری ها از آب

2- پکیج مداخلات گروه مامایی به شرح زیر پیشنهاد شده است: مراقبت های زنان باردار، مشاوره بهداشتی دوران بلوغ، بهداشت قاعدگی، بهداشت باروری، تنظیم خانواده، باروری سالم، بهداشت یائسگی و مراقبت های کودکان

3- پکیج مداخلات گروه پرستاری به شرح زیر پیشنهاد شده است: معاینات، مشاوره، ارائه خدماتی که توسط پزشک دستور داده شده است

نقش بسیج جامعه پزشکی در اجرای برنامه یادگیری در جامعه

1- بسیج جامعه پزشکی در تامین پزشک جهت تیم های اعزامی در مواردی که معاونت آموزشی اعلام نیاز نماید همکاری می نماید. رابط بسیج جامعه پزشکی با معاونت آموزشی در این خصوص، نماینده بسیج در شبکه ایلام (سرکار خانم ویسی) خواهند بود.

2- بسیج جامعه پزشکی در معرفی سایت هایی که نیازمند ارائه خدمات هستند اعلام نظر خواهد کرد.

3- در 3 هفته اول اعزام تیم های دانشجویی تأمین اقلام دارویی بر عهده بسیج دانشجویی می باشد و پس از آن معاونت آموزشی عهده دار خواهد شد.

4- تأمین اقلام غیر دارویی، وسیله نقلیه بر عهده معاونت آموزشی می باشد.

5- به دلیل تنوع کم اقلام دارویی بسیج جامعه پزشکی، از مدیران گروه های کودکان و داخلی، لیست دارویی مورد نیاز تهیه خواهد شود.

6- در موارد لازم و به تشخیص پزشک، موارد مورد نیاز ارجاع به اطلاع آقای ماواییان جهت اقدامات بعدی خواهد رسید.

7- از یک هفته قبل اطلاع رسانی قید نام بسیج جامعه پزشکی و معاونت آموزشی در محل ارائه خدمات انجام خواهد شود.

مکان اعزام اکیپ دانشجویی

اولین برنامه در روستای قبله از توابع شهرستان ایلام (بخش ارکوازی) و در حد امکان چند روستای اطراف خواهد بود، در هفته دوم و سوم در مسجد صاحب الزمان، هفته چهارم در منطقه حاشیه نشین بانبرز انتخاب شد.

زمان شروع برنامه

اعزام اولین اکیپ در تاریخ 19 مهرماه تعیین شد.

سایر ملاحظات

- معاون بالینی دانشکده پزشکی پس از هماهنگی های مربوطه با دانشکده پزشکی، پزشک تیم اعزامی را از بین یکی از سه گزینه مورد نظر تامین خواهد کرد 1- دانشجویان اینترن 2- دانشجویان دستیاری 3- اعضای هیئت علمی داوطلب

- مکاتبات لازم با معاون بهداشتی شهرستان ایلام جهت ارسال پرسشنامه ها و ابزار خطر سنجی انجام گردید. از ابزار فوق جهت خطر سنجی و در صورت لزوم ارجاع استفاده خواهد شد.

گزارش اجرای 4 دوره از این برنامه:

اولین برگزاری برنامه به تاریخ 96/7/19 در روستای قبله بود، که یک روستای نزدیک مرز، دور دست و محروم به شمار می رود. استقبال نزدیک به صد درصدی ساکنان روستا و مشاهده محرومیت های ایشان گروه را در اجرای و تداوم برنامه مصمم تر کرد. در این روستا 60 نفر از هموطنان ساکن در این منطقه خدمات بهداشتی را دریافت نمودند. ضمناً چک لیستی که شامل اقدامات انجام شده و کدملی دریافت کننده خدمت بود، پر شد تا به شناسایی جمعیت احتمالی گم شده در سامانه سیب نیز کمک شایانی کرده باشیم. در مکان دوم (96/7/26) مسجد مقدس صاحب الزمان در شهر ایلام بود که از اماکن مذهبی پر تردد خصوصاً در روزهای چهارشنبه به شمار می رود. ارائه خدمت در این مسجد به خاطر عدم حضور آقایان، منحصر به بانوان مراجعه کننده بود.

چهارمین دوره از برنامه یادگیری در جامعه، چهارشنبه مورخ 96/8/10 تیمی از دانشجویان دانشکده های بهداشت، پرستاری و مامایی و پزشکی (رزیدنت اطفال، دو دانشجوی استاجر، 4 دانشجوی پرستاری و 4 دانشجو بهداشت عمومی و 2 دانشجوی مامایی) در قالب ایستگاه سلامت و با هدایت اعضای هیات علمی و کارکنان مرکز مطالعات، به ارائه خدمات آموزشی، بهداشتی، درمانی (چک فشار خون، وزن، قد، توزیع ویتامین د 3، آهن و اسید فولیک، ویزیت پزشک، توزیع 11 قلم دارو، مشاوره سالمندی، بارداری، بلوغ، دیابت و فشارخون. 2 مورد ارجاع به بیمارستان امام) به هموطنان عزیزمان در محل مسجد امام خمینی (محل بانبرز) شهر ایلام پرداختند.

پنجمین دوره از برنامه روز چهارشنبه مورخ 96/8/24 در مدرسه کودکان استثنایی شهرستان ایلام برگزار خواهد شد. در این دوره از حمایت اعضا هیئت علمی متخصص کودکان، رزیدنت کودکان و دانشجویان پرستاری جهت ارائه خدمات بهداشتی-درمانی کمک گرفته خواهد شد. ضمناً طی هماهنگی های بعمل آمده با مدیر مدرسه، اقلام و تجهیزات مورد نیاز دانش آموزان گزارش شده است و تا حد امکان از منابع دانشگاه علوم پزشکی ایلام تامین خواهد شد.

مطابق برنامه ، برای هر چهارشنبه اماکن نیازمند جدیدی شناسایی و در دستور کار قرار می گیرد.

در ارائه خدمت سعی می شود تمرکز برنامه بر آموزش بهداشت، آموزش سبک زندگی، آموزش بیماران مبتلا به بیماری های مزمن شایع، مشاوره های بارداری و سالمندان باشد که البته این مشاوره ها، به صورت چهره به چهره و با استفاده از پمفلت انجام می شود. اما به هر حال به خاطر نیازهای برخی مراجعین، امکان تجویز دارو توسط پزشک ، توزیع داروهای مورد نیاز بانوان به خصوص اسیدفولیک، مولتی ویتامین، و آهن و نیز ویتامین d3 برای سالمندان و نیز امکان ارجاع فراهم شده است. همچنین این برنامه وظیفه غربالگری فشارخون، توده بدنی بالا و تکمیل کاستی های ثبت شهروندان در سامانه های نظام بهداشتی را بر عهده دارد.

اجرای برنامه توسط معاونت آموزشی که عمدتاً در گیر آموزش در محیط های تعریف شده قبلی است بسیار بدیع به شمار می رود. اجرای برنامه با محوریت آموزش و عدم خروج از استانداردهای آموزشی ، باعث شده است که با استقبال دانشجویان و اعضای هیات علمی روبرو شود. در مدل آموزش فعلی ، دانشجو در سال آخر وارد عرصه می شد که به طور عمده شاما بیمارستان ها و مراکز بهداشتی است. این برنامه کمک می کند در کنار یادگیری در محیط های پیش گفته، یادگیری در عرصه های واقعی را تجربه کنند. تجربه بسیار خوشایند حضور دانشجویان در مراسم اربعین سالهای گذشته، باعث شد که حتی خود دانشجویان مشتاق به برگزاری چنین برنامه هایی شوند.

تدوam این برنامه نیاز به حمایت مسئولین دانشکده ها، تأمین اعتبارات و حمایت و همراهی نهادهای شهری درگیر خصوصاً شهرداری ها، شوراهای شهر و روستا، مدارس و مساجد دارد. سعی شده است در کنار ارائه خدمات ، بازخورد گیرندگان خدمت و نیز ارائه دهندگان خدمت با استفاده از مصاحبه و پرسشنامه بررسی و میزان رضایت و پیشنهادات و انتقادهای آنان دیده شود و اصلاحات لازم انجام گردد.

در پایان جا دارد از آقای دکتر صادقی فرد معاون محترم آموزشی، آقای دکتر صادقی فر معاون محترم دانشجویی فرهنگی، سرکار خانم دکتر شاهماری معاونت محترم دارو و غذا، روسای محترم دانشکده ها و همکاران خدوم ایشان ، اعضای هیات علمی درگیر در برنامه، خانم دکتر اعظمی رئیس کارگروه آموزش پاسخگو و اعضای محترم کارگروه آموزش پاسخگو، کارشناسان کارگروه آموزش پاسخگو خانم زیبا یگانه و خانم الهام رستمی، آقای دکتر شریفی و خانم بشیری رییس و معاون محترم شبکه بهداشت شهرستان ایلام، جناب سرهنگ زمانی مسئول بسیج جامعه پزشکی استان، حاج آقا نظری امام جماعت مسجد صاحب الزمان(عج) و هیات امنای مسجد، که هر کدام در برگزاری این برنامه ما را مجذانه و بی چشمداشت یاری نمودند تشکر نمایم.

